

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Педагогічний інститут
кафедра соціальної педагогіки

ДІТИ МИКОЛАЯ

ТВОРЧИЙ ПРОЕКТ ЗА НАПРЯМОМ “СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ”

Соціальний проект
учасниці II етапу Всеукраїнської
студентської олімпіади
зі спеціальності “Соціальна педагогіка”
студентки 2 курсу
спеціальності “Соціальна
педагогіка і практична психологія”
Шишко Антоніни Василівни

Науковий керівник
кандидат пед. наук, доцент
Сабат Надія Володимирівна

**Івано-Франківськ
2012**

Тема проекту: “Соціально-педагогічна робота з організації дозвілля дітей із аутизмом”. **Творча назва:** “Діти Миколая”.

Постановка проблеми (соціальна проблема, на вирішення якої спрямований проект), її актуальність. Цих людей називають “діти дощу”, “діти-ангели”, “ранні пташки”, “діти, в яких голодує мозок” тощо. До них зазвичай ставляться упереджено, вони не мають змоги відвідувати звичайний дитячий садок чи школу. Мова йде про аутизм, який називають хворобою XXI століття, однак про нього українське суспільство знає небагато. Водночас це одна з найпоширеніших форм неповносправності та порушень дитячого розвитку.

Усього в світі на аутизм страждає близько 67 мільйонів чоловік – більше, ніж на рак, діабет і СНІД разом узятими. Поширеність розладів спектра аутизму коливається в межах 4-8 випадків на 10 тис. дітей, тобто приблизно 0,04–0,08 % дитячої популяції. Показник поширеності цієї патології в Україні, за офіційними статистичними даними, становить 2 на 10 тис. осіб (0,2 %). Наведені цифри відбивають лише випадки так званого типового аутизму, відомого як синдром Каннера [5].

Аутизм (грец. *Autos* – «сам»; аутизм – «занурення в себе») – вроджене захворювання, що характеризується нездатністю хворого до взаємодії із зовнішнім світом – і виникаючими з цього факту порушеннями в соціалізації. Хворий типово уникає спілкування: усяке порушення повсякденного розпорядку й стереотипів видається йому трагедією; проте інтелект аутиста понижений далеко не завжди, часто виявляються так звані «острівці знання» – області, в яких здібності хворого досягають нормального або навіть геніального рівня.

Захворювання обумовлено спадковими чинниками; проте, через гени передається лише схильність до аутизму, а сам розвиток захворювання відбувається згодом, наприклад, при соціальних потрясіннях, порушеннях у час вагітності й пологах. Сучасна медицина до причин захворювання відносить також проблеми навколишнього середовища: їжа, ліки, повітря, вода, поступлення в організм потрібних мікроелементів, вміст токсинів в навколишньому просторі, тобто все, що оточує людину, може нести у собі потенційну небезпеку і виступати джерелом проблеми. Раніше таким хворим ставили діагнози “глухота”, “шизофренія” тощо. Сучасна медицина доводить, що аутизм – це не хвороба, а симптоматика, яку назвали одним словом. Природа цього явища на сьогодні маловивчена, однак аутистів відмежовують від психічно хворих людей, тим паче, що є різні ступені прояву цього захворювання і серед аутистів зустрічаються навіть генії у певній сфері діяльності. Діти з розладами аутичного спектра народжуються незалежно від матеріального рівня, типу сім’ї. Серед чоловіків захворювання зустрічається удвічі частіше, ніж серед жінок.

Уперше терміном «аутистичний» почав користуватися Блейлер у 1908 р. для опису втечі від соціального життя, яка спостерігалась у дорослих, хворих на шизофренію. Цю самостійну проблему вперше описав доктор Каннер у 1943 р. у своїй ранній праці «Аутистичні порушення емоційного контакту».

Відомо, що існує великий досвід вирішення аналогічних проблем, накопичений зарубіжною педагогікою і психологією, перш за все, у рамках поведінкової терапії. Здійснюються активні спроби асиміляції його як вітчизняними спеціалістами, так і самими батьками аутичних дітей.

Права аутичної дитини закріплено в низці правових документів. Основні ідеї, що стосуються прав і свобод осіб з обмеженими можливостями, викладено в розроблених і прийнятих документах ООН, а саме: Загальній декларації прав людини (1948); Декларації про права розумово відсталих осіб (1971); Декларації про права інвалідів (1975); Конвенції про права дитини (1989).

Відповідно до принципів Загальної декларації прав людини, особи з обмеженими можливостями будь-якої категорії можуть здійснювати не лише весь комплекс громадських, політичних, економічних, соціальних і культурних прав, закріплених у цьому документі, а й визнаним за ними правом здійснювати їх на рівних умовах з іншими людьми. Загальна декларація прав людини стала відправним пунктом для розробки багатьох інших документів з даної проблеми. Особливу увагу при цьому звернено на необхідність забезпечення захисту дітей, у тому числі з обмеженими можливостями. Так, Декларація ООН про права розумово відсталих осіб проголошує, що розумово відстала людина має невід'ємне право на визнання її людської гідності.

20 листопада 1989 року Генеральна Асамблея ООН прийняла Конвенцію про права дитини, яку інакше називають “велика хартія свобод для дітей або світова конституція прав дитини”. Головна мета Конвенції – максимальний захист інтересів особистості. Її положення зводяться до чотирьох важливих вимог, які повинні забезпечити права дітей. Це – виживання, розвиток, захист і забезпечення активної участі в житті суспільства. Стаття 23 документа присвячена дітям з обмеженими можливостями, а також правам “неповноцінної в розумовому або фізичному відношенні дитини на гідне життя у суспільстві”. У пункті 3 цієї статті йдеться про першочергове задоволення особливих потреб такої дитини в галузі освіти, професійної підготовки, медичного обслуговування, відновлення здоров'я, підготовки до трудової діяльності.

Не менш важливою є Декларація про права інвалідів, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН (1975), у якій підкреслюється рівність громадянських і політичних прав осіб з обмеженими можливостями, проголошується положення про те, що діти з ОПФР повинні користуватися особливими правами в наданні спеціальних послуг, які дозволяють досягнути максимального прояву можливостей і прискорити процес їхньої інтеграції в суспільство.

Надзвичайно важливим є створення Європейської хартії аутистів (1992), де акцентується необхідність виділення прав аутистів та необхідність їхнього захисту, уведення в дію у кожній державі відповідним законодавством. У хартії враховані положення Декларації ООН (1971, 1975), а також включені пункти, що відстоюють право аутистів на самостійне життя і розвиток відповідно до їхніх можливостей; точну діагностику і клінічну оцінку, доступну і неупереджену; одержання відповідної освіти; участь (особисто або їхніх законних представників) у прийнятті будь-якого рішення, яке може певним чином вплинути на їхнє майбутнє; повноцінну участь в оздоровчих і спортивних заходах; юридичну допомогу, а також на збереження всіх їхніх законних прав; захист від загрози бути необґрунтовано вміщеними у психіатричну лікарню або будь-який інший заклад закритого типу; доступ до їхньої особистої справи, що містить дані медичного, психологічного, психіатричного та освітнього характеру; створення сім'ї без примусу до цього й експлуатації та інше.

Отже, змістом основних міжнародних документів, що стосуються прав осіб з ОПФР, проголошуються принципи рівності прав, тобто особам з обмеженими можливостями надаються ті ж права, що і всім людям. По-друге, визнається, що їм належать особливі права (наприклад, право глухої людини користуватися послугами перекладача під час судового процесу тощо).

Таким чином міжнародні правові документи про громадянські, політичні, економічні, соціальні та культурні права проголошують і визнають права всіх людей на життя, свободу і особисту недоторканість, гідність, свободу переконань, слова, релігії, мирних зібрань та асоціацій, право на працю, відпочинок, соціальне забезпечення, захист матеріальних і моральних інтересів. Світова спільнота визнає ряд міжнародних правових документів, що захищають права осіб з обмеженими можливостями. Наступним етапом визнається етап удосконалення нормативно-правової бази кожної країни відповідно до її економічних і політичних можливостей на основі загальноприйнятих міжнародних правових документів, через їхню конкретизацію та адаптацію стосовно умов цієї країни.

Законодавча політика в Україні у цьому контексті спрямовується на те, щоби поступово перевести чинні в країні законодавчі акти відповідно до міжнародних документів. Тому протягом 90-х років ХХ століття були прийняті заходи щодо їх ратифікації і реалізації. Правовими документами України, що захищають права і свободи осіб з ОПФР, є, у першу чергу, Конституція України (1996). У її Статтях 3, 8, 24 і 46 визначено права і свободи людини та їхні гарантії з боку держави. Зазначено, що утвердження та забезпечення прав і свобод людини – головні обов'язки держави. Стверджується право громадян України на соціальний захист. Закон України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" (1991) включає: загальні положення (визначення статусу "інвалід"; перелік умов для задоволення потреб інвалідів, що забезпечується діяльністю держави: правові, економічні, соціально-психологічні та ін.); наголошує на

обов'язковості забезпечення виконання державою індивідуальних програм; визнає державні органи України, які здійснюють державне управління в галузі забезпечення соціальної захищеності інвалідів (Міністерство соціального захисту населення України, Міністерство охорони здоров'я України та Місцеві Ради народних депутатів України); визначає джерела фінансування та соціального захисту населення України; наводить перелік громадських організацій України; визначає шляхи працевлаштування, освіти і професійної підготовки інвалідів та умови для безперешкодного доступу інвалідів до соціальної інфраструктури; дає перелік видів необхідної матеріальної, соціально-побутової і медичної допомоги інвалідам. Закон України "Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам" (2001) гарантує цим категоріям дітей право на матеріальне забезпечення за рахунок Державного бюджету України та їхню соціальну захищеність шляхом встановлення державної соціальної допомоги на рівні прожиткового мінімуму та інші питання. У контексті нашого проекту важливе значення має Концепція розвитку, навчання і соціалізації дитини з аутизмом, ключовими орієнтирами якої є положення про природу дитячого розвитку, саморозвиток як механізм становлення спільноти "дитина – дорослий" суб'єктом культури, культуротворчий потенціал сучасної освіти і сімейного виховання. Підхід до розвитку, навчання і соціалізації дітей з аутизмом повинен розраховуватися не тільки на аутичну дитину "взагалі", не тільки бути не відірваним від сучасної культурно-історичної ситуації дитячого розвитку, а й, що особливо важливо, враховувати зміну менталітету підростаючих поколінь. У даному разі мається на увазі те, що дитина-аутист повинна розглядатися не тільки як одна з складових суспільного розвитку, але й як така, що формує, породжує і гуманізує сучасну цивілізацію та вносить свій особливий вклад у становлення людської культури [10].

Для соціальних педагогів, тих, хто працює з аутичною дитиною Концепція є особливо важливою з огляду на те, що вимагає враховувати як вплив середовища на формування дитини-аутиста, так і ставлення такої категорії дітей до оточення, інших осіб, самих себе. Сучасні підходи, на яких базується робота з аутистами, вимагають розглядати їх як активних учасників життя, які не лише черпають досвід із зовнішнього світу, а й самі є активними творцями життя, нових відносин із навколишніми. Надання соціально-педагогічної допомоги такій категорії дітей вимагає знання причин, специфіки проявів, рівнів, форм дитячого аутизму.

Діти з аутизмом приходять у цей світ не такими, як ми, вони не кращі і не гірші від нас, просто вони такі, які є. У дітей із аутичними порушеннями особливе світосприйняття, тому в них можна розвинути різні здібності – одні створюють унікальні абстракціоністські картини, інші мають ідеальний слух та голос. Кожна людина по-своєму унікальна, тому батькам і вихователям важливо не підтягувати дитину до загальноприйнятих шаблонів, а прийняти дитину такою, яка вона є, побачити її талант і допомогти самореалізуватися.

На жаль, медицина ще не здатна вилікувати таких дітей, але ми можемо допомогти їм максимально адаптуватися до навколишнього світу та соціуму. Від ефективності реабілітації залежить доля дітей, хворих на аутизм.

Важливу роль у реабілітаційному процесі та лікуванні розладів спектра аутизму відіграє правильно організоване дозвілля. Безумовно, воно не є визначальною ланкою лікувального процесу, проте дає змогу суттєво поліпшити результати комплексної реабілітаційної роботи. Такі прояви захворювання, як поведінкові розлади, гіперактивність, агресія тощо можуть бути ефективно кориговані за допомогою евритмії, кінезіотерапії, пісочної та арт-терапії, анімалотерапії (дельфінотерапії, іпотерапії, феліотерапії, каністерапії та інших). Нівелювання вищеперелічених симптомів підвищує здатність дитини до навчання та комунікації.

Від першого курсу я працюю волонтером у Містечку милосердя святого Миколая, яке було засноване у с. Крихівці 2004 року сестрами Службеницями Господа і Діви з Матара.

На початку це був звичайний двоповерховий дачний будинок у Крихівцькому садово-городньому масиві, у якому жили три сестри-монахині, маючи намір заснувати жіночий монастир. Настоятелька Містечка – мати Марія від Святого Духа з чернечої спільноти Воплоченого Слова. Рішення служити Господу за трьома обітницями – послух, убогість і чистота – випускниця Угорницької школи-інтернату (в миру – Оксана) прийняла в 19 років, коли вже навчалася на другому курсі педагогічного факультету Прикарпатського національного університету. Першою вісім років тому до щойно відкритого Містечка милосердя вона прийняла чотирирічну дитинку, другою – хвору жінку старшого віку. Це була її мама. І хоча матері Марії від Святого Духа не судилося мати власних синів і дочок, потенціал материнства вона реалізує на вищому духовному рівні, вділяючи часточку себе кожній дитинці, яка перебуває під її захистом. З 17 грудня 2011 року відкрито спеціалізований філіал Містечка у селі Горохолино Богородчанського району – “Будинок милосердя”. Тут проживають самотні матері з дітьми, яким нікуди повертатися, які могли поповнити ряди тих, хто через незаплановану вагітність зважився на аборт.

Працюючи впродовж двох років волонтером у Містечку милосердя, ми зустрілися з проблемою організації дозвілля дітей, якими опікуються сестри-монахині. Якщо на початку заснування Містечка дітей було небагато, то сьогодні п'ятеро сестер опікуються більше ніж півсотнею дітей. Серед юних мешканців – особи різного віку та з широким спектром відхилень і порушень як фізичного, так і психо-емоційного розвитку: аутизм, слабоумство тощо, тому заняття, що з ними проводять сестри-монахині, волонтери, ефективні не для всіх.

Якщо організуються, скажімо, спортивні чи інші рухливі ігри, то не всі діти однаково активно беруть у них участь. Водночас діти з аутизмом можуть годинами дивитися мультфільми і дуже бурхливо реагують на заборону чи вимкнення телевізора. Тому виникла потреба диференційованого підходу до організації дозвілля мешканців містечка.

На сьогодні в Івано-Франківську немає спеціалізованого закладу для роботи з дітьми з аутичними розладами. З 30 листопада 2010 р. такою категорією дітей опікується громадська організація “Світанок”, яку очолює психолог Анастасія Голинська [9]. На сьогодні організація опікується п’ятдесятьма двома дітьми, надаючи допомогу їм та їхнім сім’ям. Однак таких дітей значно більше. Вони зазвичай не вміють розмовляти, приховують свої емоції і перебувають у своєму світі. Діти з розладами аутичного спектра разом із іншими неповносправними перебувають у різних закладах міста: притулку (вул. Набережна), у Містечку милосердя святого Миколая, ними опікується бгагодійна організація “Карітас – Івано-Франківськ УГКЦ”. Однак працівники цих закладів визнають, що їм складно організувати роботу з різними категоріями дітей одночасно, особливо важко з аутистами, які не можуть включатися в активні форми дозвільної діяльності. Ситуація ускладнюється тим, що значна кількість таких дітей – вихідці з неблагополучних, асоціальних сімей чи сімей, що опинилися у складних життєвих обставинах. Ми мали можливість познайомитися з цими дітьми у

період проходження навчально-ознайомлювальної практики, соціальних заходів та за час волонтерської роботи.

Враховуючи, що для дітей з аутичними розладами потрібен індивідуальний підхід і особлива опіка, побачивши і проаналізувавши труднощі, з якими стикаються соціальні педагоги та працівники, ми пропонуємо соціальний проект зі створення дозвільного центру для дітей з аутизмом. Для Івано-Франківська цей проект має важливе значення, бо, як уже зазначалося, реабілітаційних закладів для дітей із синдромом аутизму у місті немає, водночас на Прикарпатті налічується більше двохсот таких дітей [3, с. 7]. Цифри не є об'єктивними, тому що багатьом дітям із порушеннями аутичного спектра помилково ставлять інші діагнози.

Актуальність, гостра суспільна потреба, відсутність спеціалізованих закладів зумовили потребу планомірного організації дозвілля дітей з аутизмом. Ми пропонуємо створити дозвільний центр на базі Містечка милосердя святого Миколая, у якому спеціалісти могли б систематично займатися із дітьми із порушеннями аутичного спектра. Такий вибір пояснюємо тим, що:

- Містечко розташоване в приміській зоні, за 2 км від Івано-Франківська, тому волонтерам та запрошеним фахівцям зручно буде добиратися;

- Крихівці – екологічно чиста місцевість, є можливість організовувати екскурсії, виїзди на природу, з часом – розширити територію Містечка;

- за вісім років роботи Містечко заслужило добрі відгуки громадськості, тут панує дух милосердя, доброти, що так важливо для хворих дітей, які відчувають брак фізичного й духовного спілкування;

- сестри-служебниці, які працюють із дітьми, наділені терпеливістю, побожністю, милосердям, вірою й іншими якостями й чеснотами, так необхідними для роботи з неповносправними дітьми;

- багато студентів – майбутніх соціальних педагогів – працюють волонтерами у Містечку, тому зможуть організовувати й упроваджувати ефективні форми роботи з дітьми;

- діти перебувають у Містечку впродовж 8-10 годин, деякі живуть постійно у зв'язку з тим, що батьки ними не займаються. Однак ведеться велика робота зі збереження сімей, батьків залучають до спілкування з дітьми через проведення спільних заходів тощо. Орієнтування на збереження сімей

позитивне для дітей з аутичними порушеннями, яким необхідна турбота і увага.

Вибір творчої назви проекту – “Діти Миколая” – обумовлений тим, що Миколай – святий, що вирізняється милосердям і любов’ю до ближнього, опікун і помічник усіх дітей.

Мета проекту: позитивне налаштування та соціальна адаптація дітей з розладами аутичного спектра, їхня інтеграція в суспільство.

Завдання проекту: створення системи комплексної організації дозвілля дітей із порушеннями аутичного спектра.

Тривалість проекту: не обмежений у часі

Віковий склад цільової аудиторії проекту: діти від 6 до 17 років, які мають порушення аутичного спектра. Для занять буде сформовано три групи: молодшого (6-10 років), середнього (11-14 років), старшого (15-17 років) шкільного віку.

Програма реалізації проекту

Проект реалізовуватиметься на базі Містечка милосердя святого Миколая за такими напрямками:

- надання сестрам-служебницям консультативної допомоги в роботі з дитиною;
- складання індивідуальної програми розвитку з урахуванням особистісних особливостей дитини;
- організація і проведення корекційно-розвиваючих занять з дітьми у мікрогрупах за умови, що кожній дитині допомагає спеціально навчений фахівець.

Гурток “Умілі руки”: заняття з виготовлення виробів із паперу.

Програма роботи гуртка включає ознайомлення з наступними техніками:

- витинанки;
- орігамі;
- відбитки долоньок;
- штампування;
- квілінг.

Технік роботи з папером та іншими матеріалами є надзвичайно багато. Ми вибрали найпростіші з них для того, щоб дітям було легко їх опанувати і цікаво займатися. Також ці техніки добре заспокоюють нерви, вимагають самозаглиблення, тривалої одноманітної праці. Цими техніками володіють студенти-волонтери, тому реально зможуть упровадити їх у роботу з організації дозвілля. Спектр даного типу поведінки дуже широкий, тобто схильність аутизму може проявлятися в різному ступені, і кожен аутист проявляє лише певні поведінкові характеристики, тому жодну сферу дозвілдової діяльності не слід виключати як неприйнятну. Згодом можна буде розширити форми роботи з дітьми.

Драма-терапія: робота театральної студії “Карнавал” для дітей з аутизмом.

Актуальність роботи драматичної студії обумовлена наступним:

- не кожна дитина, особливо дошкільного віку, може самовиражатися через малюнок, музику тощо. Драма-терапія поєднує в собі всі засоби самовираження: рухи, звуки, мову, тактильні контакти тощо. Так як діти з аутизмом відчують труднощі у спілкуванні, їм легше входити у розмову від імені лялькових персонажів.

Анімалотерапія, яка включає:

- *фелінотерапію* та *каністерапію*, тобто лікувальний вплив спілкування з кішкою та собакою. Ми обрали саме цих тварин не випадково. Кішка і собака – найбільш поширені домашні тварини, з якими діти зустрічаються повсякчас. У містечку живуть і кішки, і собаки, тому діти мають змогу спілкуватися з ними. Ці тварини становлять для дітей чималий інтерес, а також мають можливості лікувального впливу, що доведено наукою. Кішки допомагають справлятися з невротами, депресіями, астеничними станами. Кішка та собака – гарні психотерапевти. Спілкування з домашніми улюбленцями повертає нас у ситуацію чистих, щирих відношень, а це і є психотерапевтичний процес. У всьому світі є десятки клінік, що практикують зоотерапію. Спілкування із собаками допомагає при деяких психічних розладах і позитивно впливає на настрій хворих дітей і дорослих, самотніх людей похилого віку, на їх емоційну рівновагу. Навіть тільки присутність собаки в тій же кімнаті може понизити артеріальний тиск людини. Каністерапія рекомендується при неврастенії, істерії, психастенії і невротиках. Ряд занять проводитиметься на базі Івано-Франківського кінологічного клубу “Станіславів”;

- *іпотерапію*, заняття з якої проходять на лікувальній фермі “Ковчег”. Така ферма організована на Прикарпатті у листопаді 2011 р. Тренери займаються з дітьми іпотерапією безплатно. На фермі малюків, хворих на ДЦП, синдром Дауна і аутизм, лікують коні і вівці. Після спілкування з тваринами зазвичай замкнуті діти починають краще розмовляти і частіше посміхатися. У них з'являється надія на нормальне життя. Тварини зціляють не тільки тіло, а й душу. Багатьом цей метод вже допоміг адаптуватися до життя [6].

Принципи, на яких базується проект:

- прилучення дорослого до стереотипної поведінки дитини, що дає можливість зрозуміти дитячу поведінку, полегшує встановлення зорового контакту, сприяє розвиткові взаємодії, дозволяє включитися у дитячу гру;
- в основі ігрових занять лежить опора на дитячу мотивацію;
- навчання через гру сприяє ефективній та осмисленій взаємодії і комунікації;
- ентузіазм дорослого залучає дитину до спілкування, сприяє розвиткові стійкого інтересу до взаємодії та навчання;
- неупереджене й оптимістичне ставлення дорослого дає дитині відчуття радості, посилює її увагу й мотивацію впродовж усього проекту;
- уміння оцінювати ситуацію з точки зору дитини – найдієвіший засіб наснаження, підтримки бажання дитини навчатися;

- створення безпечного простору для праці та гри, у якому ніщо не відволікає увагу дитини, підтримує стрийтливу для навчання й розвитку атмосферу.

Очікувані результати проекту: реалізація проекту допоможе розвинути у дитини:

- комунікативні навички (мова, обмін інформацією, спілкування);
- пам'ять, увагу, мислення, сприйняття;
- емоційну сферу;
- самостійне вирішення простих повсякденних завдань;
- навички самообслуговування;
- уміння взаємодіяти з суспільством;

а також формувати позитивне і небайдуже суспільне ставлення до проблем дітей з індивідуальними особливостями, сприятиме боротьбі з проявами нетерпимості, дискримінації та порушеннями їхніх прав.

Ресурси:

Матеріальні: добровільні пожертви установ та фізичних осіб;

Людські: священник, сестри-служебниці, соціальний педагог, психолог, психіатр, дефектолог, логопед, волонтери, тренери;

Інформаційні: спеціальна література з питань аутизму; буклети, листівки, брошури, прес-релізи; рекламна продукція; інформація в ЗМІ; інформаційна мережа Інтернет; усна інформація спеціалістів та волонтерів;

Соціальні: Містечко милосердя святого Миколая; ферма “Ковчег”, на якій займаються іпотерапією; Івано-Франківський кінологічний клуб “Станіславів”.

Технологічні: організаційні форми, діагностичні техніки, психотерапевтичні методи, індивідуальне консультування, тренінги.

Форма презентації результатів проекту: виставки дитячих робіт, постановка вистав з участю дітей, семінари з питань аутизму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алвин Дж. Музыкальная терапия для детей с аутизмом / Дж. Алвин, Э. Уорик; перекл. з англ. Ю. В. Князькиной. – М. : Теревинф, 2004. – 208 с. (Особый ребенок).
2. Введение в психологическую теорию аутизма / Франческа Хаппе; (перевод с англ. Д. В. Ермолаева). – М. : Теревинф, 2008. – 216 с.
3. Демографічна ситуація в Івано-Франківській області у 2011 році: економічна доповідь. – Івано-Франківськ : Головне управління статистики України в Івано-Франківській області, 2012. – 36 с.
4. Дети и подростки с аутизмом. Психологическое сопровождение. 2-е изд. – М. : Теревинф, 2008. – (Особый ребенок). – 224 с.
5. Марценковський І. А. Дитячий аутизм: особливі діти з особливими потребами / І. Марценковський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://health-ua.com/articles/2102.html>
6. На Прикарпатті тяжкохворих дітей лікують коні і вівці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://franuk.com/news/susp/5802>

7. Никольская О. Аутичный ребенок: пути помощи. – 2-е изд., стереотип. / Никольская О. С., Баенская Е. Р., Либлинг М. М. – М. : Теревинф, 2000. – 232 с.
8. Опыт работы с аутичными детьми в Санкт-Петербурге: 20 лет / ред. коллегия Д. Жуков, Е. Жуков, Е. Карвасарская, И. Карвасарская. – Санкт-Петербург : Санкт-Петербургский общественный фонд помощи детям с особенностями развития “Отцы и дети”, 2011. – 192 с.
9. Перелік об'єднань громадян, що зареєстровані Головним управлінням юстиції в Івано-Франківській області у 2010 році [Електронний ресурс] // Головне управління юстиції в івано-Франківській області: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://obljust.if.ua/8016-2/>
10. Тарасун В., Хворова Г. Концепція розвитку, навчання і соціалізації дітей з аутизмом: навчальний посібник для вищих навчальних закладів / за наук. ред. В. Тарасун. – К., 2004. – 104 с.
11. Фьюэлл Р., Вэдези П. Обучение через игру: Руководство для педагогов и родителей / пер. с англ. Л. А. Чистович, Е. В. Кожевниковой, Е. В. Сабанеевой. – С.-Пб. : Санкт-Петербургский Институт раннего вмешательства, 2005. – 160 с.
12. Шульженко Д. Аутизм – не вирок: науково-методичне видання / Діна Шульженко. – Львів: Кальварія, 2010. – 224 с.
13. Янушко Е. А. Игры с аутичным ребенком. Установление контакта, способы взаимодействия, развитие речи, психотерапия / Е. А. Янушко. – М. : Теревинф, 2007. – 136 с.

Додаток А
Матеріали до діяльності дозвільного центру “Діти Миколая”

Додаток А.1
Програма роботи дозвільного центру “Діти Миколая”

№ з/п	Тема заняття	Відповідальний за проведення волонтер	Час проведення
1.	Заняття гуртка “Умілі руки”. Робота у техніці <i>витинанка</i> .	Шишко Антоніна	Понеділок
2.	Заняття гуртка “Умілі руки”. Робота у техніці <i>орігамі</i> .	Барган Ірина	Вівторок
3.	Заняття гуртка “Умілі руки”. Робота у техніці <i>відбитки долоньок</i> .	Шишко Антоніна	Середа
4.	Заняття гуртка “Умілі руки”. Робота у техніці <i>штампування</i> .	Дейчаківська Софія	Четвер
5.	Заняття гуртка “Умілі руки”. Робота у техніці <i>квілінг</i> .	Шишко Антоніна	П’ятниця
6.	Заняття з іпотерапії	Пальчак Дмитро	Субота
7.	Фелінотерапія та каністерапія	Гальма Лілія	Неділя

Додаток А.2
Матеріали до занять гуртка “Умілі руки”

Витинанка

Мистецтво вирізання ажурних візерунків з кольорового, білого або чорного паперу існує з тих пір, відколи в Китаї був винайдений папір. Це мистецтво поширилося по всьому світу: Китай, Японія, В’єтнам, Мексика, Данія, Фінляндія, Німеччина, Україна і багато інших країн.

Орігамі – стародавнє мистецтво складання фігурок з паперу. Мистецтво орігамі своїм корінням сягає древнього Китаю. Спочатку орігамі використовувалося в релігійних обрядах. Довгий час цей вид мистецтва був доступний лише представникам вищих станів, де ознакою хорошого тону було володіння технікою складання з паперу. Тільки після другої світової війни орігамі вийшло за межі Сходу і потрапило в Америку і Європу, де відразу знайшло своїх шанувальників.

Класичне орігамі складається з квадратного аркушу паперу. Існує певний набір умовних знаків, необхідних для того, щоби змалювати схему складання навіть найскладнішого виробу. Велика частина умовних знаків

була введена в практику в середині ХХ століття відомим японським майстром Акірою Есідзавой.

Класичне орігамі – це використання одного квадратного рівномірно забарвленого листа паперу без клею і ножиць. Сучасні форми мистецтва іноді відходять від цього канону.

Відбитки долоньок

Маленьким дітям важко користуватися пензликом для малювання. Існує дуже захоплююче заняття, яке подарує дитині нові відчуття, розвине дрібну моторику рук, дасть можливість відкрити для себе новий і чарівний світ художньої творчості – це малювання долоньками. Малюючи своїми долоньками, маленькі художники розвивають свою фантазію і абстрактне мислення.

Не менш цікаве заняття – аплікації з окреслених і вирізаних долоньок. Долоньки можуть перетворюватися у веселих восьминіжок, і в неквапливого слона, в птаха або квітку. А на новий рік з них можна «виростити» чудову ялинку.

Штампуння

В якості вихідного матеріалу для штампуння за допомогою друк-кліше зазвичай використовують деревину, щоб її було зручно взяти в руку. Одна сторона робиться рівною, тому що на неї наклеюють картон, а на картон – візерунки. Вони (узори) можуть бути з паперу, з мотузки, з старої гумки, з коренеплодів ...

Занурюємо у фарбу і штампунемо візерунки на папері або на тканині. Так можна прикрасити косинку, футболку, серветку або носову хусточку. Сюжети різноманітні: квіти, листя, птахи, тварини, фігурки, ваше ім'я.

Квілінг, паперова філігрань – мистецтво скручувати довгі і вузькі смужки паперу в спіральки, видозмінювати їхню форму і складати з отриманих деталей об'ємні або площинні композиції. Мистецтво англійською мовою називається quilling – від слова quill (пташине перо). Виникло воно в середньовічній Європі, де монахині створювали медальйони, закручуючи на кінчику пташиного пера паперові смужки з позолоченими краями, що створювало імітацію золотої мініатюри.

В наші дні скручування паперу широко відоме і популярне як хобі в країнах Західної Європи, особливо в Англії та Німеччині. У Південній Кореї існує ціла Асоціація любителів паперової пластики, яка об'єднує послідовників різноманітних напрямів паперового творчості.

У XV столітті це вважалося мистецтвом. У XIX – дамським розвагою. Більшу частину ХХ століття воно було забуте. І тільки в кінці минулого століття квілінг знову став перетворюватися на мистецтво.

В Англії принцеса Єлизавета серйозно захоплювалася мистецтвом квілінгу, і багато її творінь зберігаються в музеї Вікторії і Альберта в Лондоні. З папером у нас пов'язано уявлення про неміцність і

недовговічність. Але квілінг спростовує це твердження – на філігранну об'ємну підставку можна поставити, наприклад, чашку або покласти важку книгу, і жоден завиток паперового мережива при цьому не постраждає. Можна зібрати з паперових елементів вазу для цукерок і спокійно використовувати її за призначенням – не розвалиться і не зламається. Загалом, квілінг – це можливість побачити незвичайні можливості звичайного паперу.

Треба зауважити, що корейська школа квілінгу дещо відрізняється від європейської. Європейські роботи, як правило, складаються з невеликого числа деталей, вони лаконічні, нагадують мозаїки, прикрашають листівки і рамочки. Європа завжди поспішає, тому любить швидкі техніки. Східні ж майстри створюють твори, що нагадують шедеври ювелірного мистецтва. Найтонше об'ємне мереживо сплітається з сотень дрібних деталей.

Інструмент для квілінгу також буває різний. У Європі для скручування смужок використовують пластмасову або металеву паличку з розщепленим кінцем. Деякі і самі роблять подібний інструмент, наприклад, зі стержня для кулькової ручки, на кінці якого зроблений проріз.

Майстри східної школи вважають за краще виконувати закручування за допомогою тонкого шила. Заміну йому можна змайструвати з товстої голки і пробки. Також у дітей добре виходить накручування на зубочистку.

Папір має бути кольоровий з обох сторін. Готові нарізані смужки паперу можна купити в спеціальних магазинах. Якщо ж такої можливості немає, то можна смужки нарізати самим. Ширина смужок для квілінгу, зазвичай, 3-7 мм.

Додаток А.3

Фото дитячих колективних робіт, виконаних у техніці квілінг

